

de *musical*, costumele cu piei, blănițe și curelușe ce redau "culoarea locală" și decorul imitând un colț de natură (cu bolovani și rădăcini de copac din butaforie) aseamănă spectacolul cu o producție pentru copii. Am avut senzația că Vlad Stănescu încearcă să suplinească lipsa de dinamism a textului lui Dan Cojocaru prin energia montării. Un simțitor efort de imaginație, de parcă piesa i-ar fi fost impusă cu de-a sila, dar care te îndeamnă să te întrebi: de ce?

Mirona Hărăbor

Domnișoara Hus de Radu Afrim

Radu Afrim descoperă o temă excepțională în romanul *Cititoarea* de Raymond Jean: cultura majoră, reprezentată de Biblioteca, supraviețuind patetic în sânul unei umanități covârșite de cultura minoră, epidermică, a kitsch-ului și a consumismului, ori a marilor ideologii politice eșuate. Dramatizând el însuși romanul, Radu Afrim și-o reprezintă în scenă pe Cititoare – "femeie tânără, propune lectură la domiciliul clienților: texte literare, documentare..." – gravitând în jurul a patru universuri domestice (scena este alcătuită cvadripartit). Calitatea scenariului original, dar și intuițiile regizorului (deopotrivă filolog) lansează montarea pe o dimensiune speculativă cu adevărat fascinantă, însă, ciudat, nu întotdeauna... lucid semnificativă.

Îmbrăcată în rochie albastră, locuind, după cum mărturisește, într-o cameră albastră, eroina pătrunde în incintele "clienților" ei, dominate de

JOB, după romanul *Cititoarea* de Raymond Jean • TEATRUL NAȚIONAL din TÂRGU-MUREȘ, Compania "Liviu Rebreanu" • Data reprezentației: 18 februarie 2000 • Regia: Radu Afrim • Scenografia: Horațiu Mihaiu • Coregrafia: Florin Fieroiu • Distribuția: Suzana Macovei (*Cititoarea*), Adrian Cucu (*Eric*), Rodica Baghiu (*Mama lui Eric*), Nicu Mihoc (*Michel Dautrand*), Iolanda Dain (*Contesa de Pázmány*), Elena Pirea (*Gertrude*), Florin Vidamski (*Magistratul*).

roșu, roz, grena, de bej sau galben. Semnul masculinității principiului pe care-l întrușipează Cititoarea pare a fi valorificat și în planul contrastelor umane propriu-zise. Cititoarea frecventează un adolescent paralic, îngrijit de mama sa copleșită ("ludic") de fantezmele unei sexualități ratate, o bătrână contesă obsedată de comunism și de mafia roșie a sexualității tinere (debordantă, energia comică a Iolande Dain), un Elvis Presley redus de stresul zilnic la impotență (Nicu Mihoc – foarte drăgălaș), în fine, un magistrat homosexual. Toate cele patru zone descriu același complex al pasivității, atât în planul sexualității, cât și în cel cultural.

Cititoarea este, dacă vrei, purtătoare de informație, întrușiparea discursului "tare", întemeietor, depozitara codurilor culturale, principiul vital (într-o lume devitalizată de boală, consumism, stres sau bătrânețe), principiul activ și spermatic. Pentru acest rol, al Cititoarei, interpretat de Suzana Macovei, dați-mi voie să nu-mi nuanțez deloc admirația entuziastă. E splendidă. Echilibristica impecabilă între perplexitatea în fața fiecărui univers uman descoperit și umorul senin prin care înregistrează totul; între neutralitatea actului "social" și sentimentul excentricității inițiativei; între participarea discret consolatoare la trau-

În prim-plan, Suzana Macovei

foto: Bartha László

mele celor de care se apropie și feminitatea firesc provocatoare pe care știe cum să nu și-o disimuleze; în fine, rictusul permanent care mărturisește deopotrivă politețe, surpriză sau afecțiune reținută, toate acestea dau măsura nobilă a sensibilității acestei actrițe. Nu mă sfiesc să spun că Suzana Macovei este una dintre cele mai energetice și inspirate prezențe feminine pe scenele românești de astăzi.

Revenind, însă, la spectacolul creat de Radu Afrim, din păcate această bivalentă – culturală și erotică – a personajului Cititoarei nu e realizată deplin, iar atunci când devine posibilă, ea pare a fi involuntară. Dramatizarea intitulată *Job* ignoră relația dintre textele citite și destinarii textelor, relație pe care, în roman, o bănuim a fi determinantă. Afrim sacrifică acest aspect al "dramei", preferând

să investească în componenta artificios-dinamică a spectacolului său supramuzical, suprasexual... (Într-adevăr, suprasexual – chiar în înțelesul barbian, căci auditoriul Cititoarei sugerează un univers androgin, precum niște gasteropode în cochilii devorând-o pe această fierbinte domnișoară Hus.) În orice caz, ceea ce prefigura alegoria culturii majore, cea a cărților, se restrânge la un spiritual vodevil eroticoid.

Să nu exagerăm. Spectacolul își arată limitele și tot el te invită să i le treci. Ceea ce am și făcut. Oricum, regizorul debutant se cuvine felicitat pentru colaborarea foarte specială cu actorii de la Târgu-Mureș și cu scenograful Horațiu Mihaie. Într-adevăr, paradoxurile scenografiei le concurează pe cele ale mizanscenei, accelerând efectul de surpriză al contrapunctului dramatic (se desfășoară

acțiuni dramatice concomitent în două, trei sau patru spații, uneori acestea comunicând prin transfer de obiecte). Horațiu Mihaie comentează psihologia fiecărui "interior" (uman, domestic), plasând obiectele într-o zonă extrem de delicată în care kitsch-ul, stridențele par a fi preluate, insidios, de o anume retorică ornamentală excentrică, postmodernă, tolerantă de incompatibilități. Ba, chiar, incompatibilitățile sunt susceptibile de o anume rafinată afectare a lor, derizoriul se estetizează oarecum, așa cum se întâmplă cu răuștele galbene ale lui Eric, cu Buddha cel roz din camera Magistratului, cu vestimentația de Elvis Presley a lui Dautrand – într-o incintă neoclasică dominată de alb și auriu etc.

Sebastian-Vlad Popa

Mateias din Ciuc

MATEIAS GÂSCARU' de Fazekas Mihály și Móricz Zsigmond. Adaptarea scenică: Bessenyei István • TEATRUL CSÍKI JÁTEKSZÍN din MIERCUREA-CIUC • Data reprezentației: 21 decembrie 1999 • Regia: Bessenyei István • Scenografia: Csibi Katalin • Coregrafia: Sára Ferenc • Distribuția: Nagy Csongor (Ludas Matyi), Hunyadi László (Döbrögi), Márdirosz Ágnes (Evi), Barta Enikő (Anyó), Nagy Orbán (Kobak), Kosztándi Zsolt (Ferké), Gajdó Delinke (Szakácsné), Antal Ildikó (Sára), Ciugulitu Csaba (Hajdú); în alte roluri: Böjte Gyárfás, Böjte Mária, Gergely Előd Gellért, Onodi Attila, Bíró Imre; orchestra: Zerkula János, Domokos László, Antal Tibor, Ábrahám Judit.

Povestea lui Mateias gâscarul nu este străină folclorului românesc. Originile ei se găsesc în epoca iluminismului francez: autorul poemului omonim s-a inspirat, acum vreo două veacuri, din literatura franceză. La începutul secolului XX, prozatorul Móricz Zsigmond adaptează pentru scenă pășaniile bravului țaran ce, pe felurite căi, se răzbună pe boierul cel rău care i-a luat găște. Dramaturgul introduce și o istorioară de dragoste, astfel încât pedepsirea stăpânului să aibă ca suport și o motivație amoroasă. Bineînțeles, nu trebuie căutate explicații logice în derularea întâmplărilor, căci poveștile își au regulile lor.

Trupa teatrului din Miercurea-Ciuc, de expresie maghiară, în coproducție cu cea a Teatrului de Nord din Satu Mare, țintește pe lângă publicul adult și acea categorie de spectatori care

vor forma viitorul public: copiii. **Mateias** a fost montată în ajunul Crăciunului de actorul sătmărean Bessenyei István.

Spectacolul începe în foaierul teatrului, cu un obicei popular de carnaval de prin zona Ciucului, și anume un fel de *happening*, cu dansuri populare și cu implicarea publicului în acțiune, despre feciorul cel deștept care îl păcălește cu vârf și îndesat pe boierul cel avar și crud. Jocul continuă apoi în sală și, spre final, se reintră în convenția carnavalului.

Csibi Katalin a creat un spațiu gol de culoare albă, potrivit mișcărilor scenice; de sus atâră frânghii ce pot fi arbori, pădure, carusel, interior de casă boierească. Coregrafia de inspirație populară și muzica adecvată, interpretată pe viu de un taraf autentic, ridică, nivelul calitativ al spectacolului.

Actorul Nagy Csongor joacă foarte credibil rolul titular, se deghizează cu mult rafinament în Dottore sau în meșter german. Márdirosz Ágnes se "achită" foarte bine de prescripțiile destul de vagi ale personajului principal feminin, Barta Enikő face un bun rol de compoziție (o bătrână), Nagy Orbán creează un caraghios slujitor nătâng, Kosztándi Zsolt este un adolescent ce va fi cu siguranță un alt Mateias descurcureț. Hunyadi László poartă pe umeri toată povara spectacolului. El ne încântă în boierul Döbrögi și ne demonstrează, din nou, talentul său actoricesc. Mai nou, Hunyadi este angajat la Miercurea-Ciuc. Se pare că de talentul lui nu era nevoie la Târgu-Mureș, unde, timp de douăzeci de ani, a fost favoritul publicului. Separat trebuie amintit Ciugulitu Csaba, care este descoperirea companiei, o achiziție fericită, fiindcă evoluția lui reflectă o serioasă pregătire de specialitate și o predispoziție spre teatrul de mișcare. Spectacolele destinate copiilor sunt binevenite și, totodată, bine primite, mai cu seamă într-o zonă lipsită de teatru permanent, profesionist, stare de care, sperăm, am scăpat o dată cu înființarea scenei de la Miercurea-Ciuc.

Stracula Attila